Justitias bemærkninger til Justitsministeriets evaluering af straffelovens § 110 e, stk. 2

Sammenfatning

Justitia fastholder sin tidligere fremsatte kritik af, at straffelovens § 110 e, stk. 2, rejser grundlæggende retlige og principielle problemer[1]. Bestemmelsen kriminaliserer en bestemt type fysisk udtryksform, også når den indgår i en fredelig demonstration, og indebærer indgreb i ytrings- og forsamlingsfriheden. Hertil kommer de særlige efterforskningsmæssige konsekvenser af bestemmelsens placering i straffelovens kapitel 12.

Det materiale, Justitia har modtaget til brug for evalueringen, dokumenterer efter Justitias opfattelse ikke et selvstændigt kriminaliseringsbehov, som ikke kunne imødekommes gennem politiets eksisterende adgang til konkret fareafværgelse og anvendelse af øvrige gældende lovgivning. Materialet giver heller ikke et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere omfanget og konsekvenserne af politiets forebyggende indgreb under demonstrationer eller anvendelsen af straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Justitia anbefaler, at evalueringens oplysningsgrundlag suppleres og stilles til rådighed for samtlige høringsparter. Evalueringen bør særskilt undersøge bestemmelsens nødvendighed, lovens indflydelse på det danske trusselsniveau og dens faktiske og potentielle konsekvenser for grundlæggende frihedsrettigheder i lyset af Danmarks internationale forpligtelser, ligesom evalueringen bør fokusere på betydningen af placeringen i kapitel 12.

Justitia konkluderer, at bestemmelsen indebærer et unødvendigt og disproportionalt indgreb i grundlæggende frihedsrettigheder, og anbefaler, at § 110 e, stk. 2, ophæves sammen med stk. 1, hvilket giver anledning til en nærmere afdækning af de bestemmelser i straffelovens kapitel 12 og 13, der medfører kriminalisering af ytringer.

Baggrund

Lovforslaget om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund), i den offentlige debat populært betegnet som "koranloven", blev oprindeligt fremsat som lovforslag L 133 i folketingsåret 2022-23 (2. samling)

[1] Oprindelige høring, https://justitia-int.org/hoeringssvar-til-koranloven-forbud-mod-utilboerlig-behandling-af-genstande-med-vaesentlig-religioes-betydning/
Revideret
Justitias indlæg til høring i Retsudvalget minuttal 12:40,
https://mobiltv.ft.dk/embed/20231/REU/tv.9093?autostart=1
Justitias bemærkninger til det reviderede lovforslag, https://justitia-int.org/regeringens-reviderede-lovforslag-om-kriminalisering/

under titlen "Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund"[2].

I forbindelse med behandlingen af L 133 blev der gennemført en høring, hvor en lang række organisationer, institutioner, trossamfund, kunstnerorganisationer og juridiske eksperter afgav kritiske høringssvar. Efter omfattende offentlige debat og kritik indsnævrede regeringen lovforslaget på flere punkter, før den blev fremsat på ny.

Det reviderede lovforslag blev uden fornyet høring fremsat af justitsminister Peter Hummelgaard som L 65 den 27. oktober 2023, vedtaget den 7. december 2023 og stadfæstet som Lov nr. 1554 af 12. december 2023[3].

Det var i det oprindelige forslag L 133 forbudt at behandle alle genstande med væsentlig religiøs betydning utilbørligt, hvilket f.eks. kunne ramme kors eller andre religiøse symboler. I L 65 blev dette indsnævret til kun at gælde skrifter, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant så som Koranen, Bibelen og Toraen. Samtidig tilføjedes en begrænset undtagelse for kunst og en undtagelse for offentlig billigelse.

Den vedtagne lov indeholdt også en undtagelse vedrørende offentlig og udtrykkelig billigelse. Denne del af lovændringen er omtalt i det oprindelige høringsmateriale, og behandles ikke selvstændigt i denne evaluering.

Indsnævringerne imødekom ikke de principielle juridiske indvendinger. Justitia fastholder derfor kritikken af bestemmelsens indgreb i ytringsfriheden og dens betydning for fredelige demonstrationer. Hertil kommer de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af bestemmelsens placeringen i straffelovens kapitel 12

Evalueringens oplysningsgrundlag og mangler

Justitia modtog den 5. oktober 2026 høring om erfaringerne med straffelovens § 110 e, stk. 2 fra Justitsministeriet.

Justitia efterspurgte den 6. oktober 2026 dokumentation for både politiets forebyggende indgreb i demonstrationer og den efterfølgende strafferetlige anvendelse af forbuddet. Justitia ønskede et samlet og gennemsigtigt datagrundlag til brug for alle høringsparter, så evalueringen af bestemmelsens faktiske anvendelse og konsekvenser for demonstrationsfriheden og ytringsfriheden kunne gennemføres på et oplyst grundlag. I den forbindelse spurgte Justitia til, om materialet ville blive udsendt bredt, samt om høringsfristen ville blive forlænget i den forbindelse.

[2] https://www.ft.dk/samling/20222/lovforslag/l133/index.htm
[3] https://www.ft.dk/samling/20231/lovforslag/l65/index.htm

Justitia modtog den 3. november 2026 med korrektion i mail af 12. november 2026 følgende oplysninger om anvendelsen af § 110 e, stk. 2:

- Notat af 29. oktober 2026 med Rigsadvokatens erfaringer med straffelovens § 110 e, stk. 2
- Datatræk vedrørende straffelovens § 110 e, stk. 2 fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS) for perioden fra den 14. december 2023, hvor straffelovens § 110 e, stk. 2, trådte i kraft, til den 3. oktober 2026
- Anonymiseret dom fra Retten på Bornholm af 16. maj 2025 med rettens journalnummer 1-40/2025
- Vejledning om politiets håndhævelse af forbuddet, version 2
- Rigsadvokatmeddelelsen af 21. december 2023 om forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund.

Justitia er ikke bekendt med, at øvrige høringsparter har søgt om eller fået adgang til materialet.

Lige adgang til relevant materiale ved evaluering

Da Justitias spørgsmål herom fortsat er ubesvaret, er det uvist , om de øvrige høringsparter har søgt om eller fået adgang til det oplistede materiale.

Dette forløb skal ses i forlængelse af lovgivningsprocessen, hvor det reviderede lovforslag ikke blev sendt i fornyet offentlig høring. Retsudvalgets mundtlige høring gav efter Justitias opfattelse ikke de oprindelige høringsparter samme mulighed for systematisk gennemgå og kommentere det ændrede forslag som ved en almindelig skriftlig høringsproces. En evaluering af en bestemmelses faktiske anvendelse og konsekvenser for grundlæggende frihedsrettigheder bør bygge på et fælles, gennemsigtigt og tilstrækkeligt oplyst grundlag.

Justitia vurderer, at en hensigtsmæssig evaluering forudsætter, at samtlige høringsparter har haft adgang til det samme materiale.

Justitias kritik af straffelovens § 110 e, stk. 2

Efter de oplysninger, Justitia har modtaget, var der i perioden fra den 21. juli 2023 til og med den 13. december 2023 anmeldt 554 demonstrationer med bog- eller flagafbrændinger.

Det fremsendte datatræk for perioden efter lovens ikrafttræden angiver 26 anmeldelser og 23 sigtelser vedrørende forhold fordelt på 11 personer. Der er rejst tiltale i otte forhold vedrørende to personer. Loven har altså alene ført til tiltale mod to enkeltpersoner. Materialet angiver én afsagt men anket dom, hvor den domfældte blev idømt 10 dagbøder af 1.000 kroner.

Som Justitia læser de modtagne oplysninger, er der ikke grundlag for at analysere, om bestemmelsen alene er anvendt i forbindelse med utilbørlig behandling af koraner, eller om bestemmelsen også har fundet anvendelse ved sigtelser mv. vedrørende andre typer skrifter.

Oplysningerne før og efter lovens ikrafttræden vedrører forskellige registreringskategorier og perioder. De kan derfor ikke uden videre sammenholdes som et mål for lovens effekt. Justitia noterer sig, at det i forbindelse med præsentationen af lovforslaget blev forudsat, at antallet af afbrændinger ville stige. Justitia noterer sig samtidig, at der efter lovens ikrafttræden er sket et markant fald i antallet af registrerede afbrændinger. Datamaterialet gør imidlertid ikke klart, om handlinger ved demonstrationer før lovens vedtagelse ville have ført til tiltale eller domfældelse efter lovens ikrafttræden. Antallet af straffesager viser heller ikke i sig selv, hvor ofte politiet har forhindret en handling under en demonstration, eller hvor ofte borgere har afstået fra en protestform på grund af forbuddet. Det markante fald i antallet af anmeldte demonstrationer med varslet flag- eller bogafbrænding indikerer dog, at loven udgør en væsentlig begrænsning af demonstrationerne og ytringsfriheden.

Bestemmelsens placering i straffelovens kapitel 12 og efterforskningsmæssige konsekvenser

Under tredjebehandlingen af L 65 i efteråret 2023 blev der rejst spørgsmål om placeringens betydning for blandt andet telefonaflytning, observation i private hjem og hemmelig ransagning. Flere medlemmer af folketinget herunder Rosa Lund, Theresa Scavenius og Steffen Larsen advarede mod de potentielle konsekvenser for kunstnere, aktivister og systemkritikere, mens repræsentanter fra regeringspartierne herunder Preben Bang Pedersen og Bjørn Brandenborg fremhævede proportionalitetskravet og domstolskontrollen som en sikkerhedsventil for anvendelsen. Der blev også fremsat et forslag om fornyet udvalgsbehandling, som ikke blev vedtaget.

Efter vedtagelsen stillede Mai Mercado spørgsmål til justitsministeren om konsekvenserne. I sin besvarelse af spørgsmålet bekræftede ministeren, at placeringen havde betydning for adgangen til straffeprocessuelle tvangsindgreb. Ministeren vurderede dog, at der i praksis kun meget sjældent, hvis overhovedet, ville blive tale om de nævnte indgreb i sager om overtrædelse af § 110 e, stk. 2.[4].

Justitias kritik vedrører både manglende grundighed i behandlingen af disse konsekvenser før vedtagelsen, og det forhold, at evalueringen giver et utilstrækkeligt grundlag for at vurdere deres faktiske betydning.

Reglerne om de forskellige tvangsindgreb har egne betingelser og proportionalitetskrav. Efter retsplejelovens § 782, stk. 1, må et indgreb i meddelelseshemmeligheden f.eks. ikke foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som det må antages at forvolde, ville være uforholdsmæssigt. Bestemmelsen opstiller således ikke en vurdering, der alene beror på den forventede straf.

Når straffelovens § 110 e, stk. 2 er placeret i kapitlet om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, kan det derfor ikke uden videre lægges til grund, at den forventede bødestraf i sig selv

[4] https://www.ft.dk/samling/20231/spoergsmaal/s334/svar/2008972/2800192.pdf

vil være afgørende for proportionalitetsvurderingen. Placeringen i kapitel 12 betyder heller ikke automatisk, at en konkret sag skal tillægges stor betydning. Dette må bero på en konkret vurdering. Men proportionalitetskravene ændrer ikke ved, at placeringen i straffelovens kapitel 12 åbner særlige efterforskningsmæssige muligheder.

Justitia har ikke oplysninger om, hvorvidt der er i forbindelse med efterforskning af brud eller forsøg på brud på § 110 e, stk. 2 er anvendt straffeprocessuelle tvangsindgreb. I forbindelse med fremsættelse af lovforslagene henviste lovbemærkningerne til PET's vurdering af, at koranafbrændingerne havde skærpet terrortruslen mod Danmark inden for det allerede høje niveau[5]. Evalueringen bør belyse, hvilken betydning sådanne sikkerhedshensyn har haft for efterforskningen af konkrete sager og valget af efterforskningsmidler.

Justitia finder det betænkeligt, at en bestemmelse, der som udgangspunkt forudsætter bødestraf ved førstegangsovertrædelser, er placeret i et kapitel der giver mulighed for særligt indgribende efterforskningsmidler. Evalueringen bør derfor særskilt redegøre for både den faktiske anvendelse og den retlige betydning af placeringen.

Bestemmelsens forenelighed med Danmarks internationale forpligtelser og konsekvenserne for forsamlingsfriheden og ytringsfriheden

Lovbemærkningerne indeholder en utilstrækkelig gennemgang af Danmarks internationale forpligtelser i lyset af den nu vedtagne lov. Som nævnt i Justitias bemærkninger til det endelige lovforslag, overser lovforslaget retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), der fastslår, at det som udgangspunkt ikke overholder proportionalitetskravet at idømme frihedsstraf for ytringer, som ikke har karakter af trusler, opfordringer til vold eller hadsk tale rettet mod en bestemt befolkningsgruppe. Lovforslaget forholder sig heller ikke til, at retspraksis fra EMD har fastslået, at artikel 10 i den Europæiske Menneskerettighedskonventions også beskytter politiske og kunstneriske budskaber, der formidles gennem handling[6]. Justitia henviser ligeledes til Samodurov m.fl. mod Rusland[7], hvori EMD understregede, at krænkelse af troendes følelser eller flertallets misbilligelse ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at begrænse ytringsfriheden. Domstolen kritiserede navnlig, at nationale myndigheder havde sidestillet religiøs krænkelse med tilskyndelse til religiøst had uden at påvise risiko for den religiøse fred. Dette ses også at være konklusionen i sagen Sekmadienis Ltd. mod Litauen hvor det ikke blev betvivlet, at personer oprigtigt havde følt sig krænket. Domstolen åppegede, at ytringsfriheden også omfatter idéer, der krænker, chokerer eller foruroliger. Domstolen gentog også, at personer, der i et pluralistisk demokratisk samfund vælger at

[5]Fælles udtalelse fra PET og FE vedrørende nylige udmeldinger fra terrororganisationen al-Qaeda https://pet.dk/pet/nyhedsliste/faelles-udtalelse-fra-pet-og-fe-vedroerende-nylige-udmeldinger-fra-terrororganisationen-alqaeda/2023/08/15

[6] EMD 38004/12 - Maria Alyokhina mod Rusland, præmis 204, https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-184666%22]}

[7] https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-241586%22]}

udøve deres religionsfrihed ved at give udtryk for deres religiøse overbevisning, ikke med rimelighed kan forvente at være fritaget for enhver form for kritik. De må tåle og acceptere, at andre afviser deres religiøse overbevisninger, og endda at andre udbreder læresætninger, der er fjendtlige over for deres tro.

Bestemmelsen regulerer derfor ikke blot håndteringen af en fysisk genstand. Den begrænser også en udtryksform, hvori en borger kan udtrykke religionskritik eller politisk protest. At kritik fortsat kan fremsættes på anden vis[8], mundtligt, skriftligt eller gennem tegninger, besvarer ikke i sig selv spørgsmålet om nødvendigheden af at kriminalisere den symbolske udtryksform

Forbud mod manglende respekt for religion eller andre trossystemer, herunder blasfemilove, er som tidligere anført af Justitia uforeneligt med FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder (International Covenant on Civil and Political Rights). Artikel 19 beskytter udtryksformer, herunder udtryk via kunst og andre medier efter den enkeltes valg. Begrænsninger skal være lovbestemte og nødvendige af hensyn til blandt andet andres rettigheder, national sikkerhed eller offentlig orden.

Da loven angiver et forbud mod "utilbørlighed" og ikke skelner mellem, om en handling udtrykker afvisning af en religion, opleves som krænkende, eller indebærer vold eller tilskyndelse til had, medfører det, at forbuddet kan anvendes mod ellers legitime (og fredelige) demonstrationer og ytringer[9].

Det afgørende er efter Justitias opfattelse, at bestemmelsen ikke forudsætter, at den strafbare handling indebærer tilskyndelse til vold, diskrimination eller had mod personer. Forbuddet kan således også omfatte fredelige symbolske handlinger, hvor formålet er at kritisere eller afvise religiøse forestillinger. Dette rejser et selvstændigt spørgsmål om bestemmelsens forenelighed med de internationale menneskeretlige standarder for beskyttelse af religionskritik.

Det rejser et principielt spørgsmål, at en fredelig ytring kriminaliseres med henvisning til risikoen for voldelige reaktioner fra andre. En sådan tilgang indebærer en risiko for, at trusler om vold får afgørende betydning for, hvilke politiske og religionskritiske ytringer der lovligt kan fremsættes.

Efter Justitias opfattelse rejser bestemmelsen alvorlig tvivl om foreneligheden med EMRK artikel 10 og 11, når den anvendes mod fredelige demonstrationer, forsamlingsfriheden, i det omfang at den kriminaliserer symbolske protesthandlinger uden tilstrækkelig konkret begrundelse for indgrebets nødvendighed. Straffelovens § 110 e, stk. 2, kræver ikke i sig selv, at handlingen indebærer vold, trusler eller konkret fare for uorden, mens EMRK artikel 10 og 11 kræver, at indgreb er nødvendige i et demokratisk samfund. Argumentationen understøttes blandt andet af den britiske High Courts begrundelse i DPP v Coskun, hvor retten anerkendte koranafbrændingen som en beskyttet ytring.[10].

[8] [8] De alternative mulige udtryksformer er omtalt af daværende justitsminister Peter Hummelgaard https://www.bt.dk/samfund/justitsministeren-til-folketinget-man-maa-gerne-braende-et-kors-men-ikke-koranen

[10] Director of Public Prosecutions v Coskun

Hamit Coskun brændte en koran foran det tyrkiske konsulat i London og råbte kritiske og fornærmende udsagn mod islam. Retten frifandt Coskun og anerkendte koranafbrændingen som en beskyttet ytring og fremhævede, at krænkedes reaktioner ikke må bruges til at kriminalisere demonstranten.

Tilsvarende blev Ernesto Rojas Abbate frifundet for at rive sider ud af koranen og lave dem om til papirfly, som han kastede mod glas, der skulle forestille World Trade Centers tvillingetårne. Derefter satte han ild til koranen og urinerede på den for at slukke flammerne. Videoen blev offentliggjort på internettet. Frifindelsen skete i den franske appelrets afgørelse, hvor retten konkluderede at videoen ikke overskred grænserne for ytringsfriheden, da videoen efter rettens vurdering kritiserede terrorhandlinger og ikke muslimer som befolkningsgruppe[11].

Justitia finder, at evalueringen bør forholde sig til de principielle og langsigtede konsekvenser for ytringsfriheden, når staten reagerer på trusler fra tredjemand ved at kriminalisere de ytringer, som tredjemands trusler retter sig imod.

Indgreb før og under demonstrationer

De specielle lovbemærkninger til L 65 beskriver udtrykkeligt, at politiet kan gribe ind mod en overtrædelse eller et strafbart forsøg under en demonstration og forhindre den omfattede handling. Politiets håndhævelsesvejledning beskriver ifølge det materiale, Justitia har modtaget, tilsvarende muligheden for at bringe det strafbare forhold til ophør.

Bestemmelsen har således ikke kun betydning efter demonstrationen gennem efterfølgende straffesager. Den kan anvendes til at forhindre selve det symbolske budskab i at blive fremført.

EMD har i Laurijsen m.fl. mod Nederlandene[12] understreget, at begrænsninger af forsamlingsfriheden omfatter både foranstaltninger før eller under en forsamling og efterfølgende straffeforanstaltninger. En evaluering, der alene opgør straffesager, belyser derfor kun en del af bestemmelsens betydning for forsamlingsfriheden.

Det fremgår af det fremsendte datatræk, at der alene er afsagt dom i én nu anket afgørelse, hvor den domfældte blev idømt 10 dagbøder af 1.000 kroner. Strafferammen er dog bøde eller fængsel indtil to år, svarende til en seksdobling af den tidligere ophævede blasfemiparagraf, og lovforarbejderne angiver, og at der som udgangspunkt skal idømmes en kortere fængselsstraf i gentagelsestilfælde. I Kotov mod Rusland[13], fremhævede EMD, at strafferetlige sanktioner mod demonstranter kræver særlig begrundelse, og at fredelige demonstrationer som udgangspunkt ikke

[11] Original dom var ikke fremsendt til Justitia forud for høringsfristen, hvorfor der alene henvises til et resumé af dommen
[12] https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-228986%22]} præmis 53
[13] https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-238104%22]}, præmis 58-61

bør undergives straftrusler, navnlig frihedsberøvelse. Dette understøtter, at bestemmelsen må anses for indgribende, også selv om maksimumstraffen ikke anvendes i den enkelte sag.

Det selvstændige kriminaliseringsbehov er ikke dokumenteret

Efter Justitias oplysninger er politilovens § 5 i 2023 anvendt flere gange til at hindre demonstrationer med udførelse af koranafbrændinger[14]. Efter Justitias oplysninger havde politiet allerede før bestemmelsens vedtagelse mulighed for at gribe ind over for demonstrationer, herunder efter politilovens § 5, når konkrete hensyn til den offentlige orden og sikkerhed nødvendiggjorde det.

Det foreliggende materiale dokumenterer ikke, hvorfor disse eksisterende muligheder og øvrig gældende lovgivning var utilstrækkelige, eller hvilke konkrete situationer der nødvendiggjorde en selvstændig kriminalisering. Det er derfor heller ikke dokumenteret, hvilket yderligere beskyttelsesbehov bestemmelsen opfylder.

Evalueringen bør på den baggrund undersøge, om de forhold, der har ført til anmeldelser, sigtelser og tiltaler, kunne være håndteret efter politilovens § 5 eller øvrige gældende bestemmelser. Det bør samtidig forklares, hvorfor kriminaliseringen ikke er begrænset til handlinger, der indebærer en konkret fare for den offentlige orden eller sikkerhed.

Loven blev vedtaget med henvisning til en konkret sikkerhedssituation, hvor koranafbrændinger ifølge Politiets Efterretningstjeneste havde skærpet terrortruslen mod Danmark inden for det allerede høje niveau. Efter Justitias opfattelse bør evalueringen derfor også undersøge, om de sikkerhedsmæssige forudsætninger, der lå til grund for vedtagelsen, fortsat er til stede. Vurderingen skal ses i lyset af, at der efter det oplyste trods forbuddet et forsat er foretaget utilbørlige behandlinger af hellige skrifter, og at handlingerne modsat de tidligere trusselsvurderinger ikke ses omtalt i vurderingen af terrortruslen fra 2026[15].

Justitsministeriet bør i den forbindelse indhente en opdateret vurdering fra Politiets Efterretningstjeneste af, hvilken betydning bestemmelsen har haft for trusselsbilledet, og om der fortsat foreligger sikkerhedsmæssige hensyn, som kan begrunde et generelt strafsanktioneret indgreb i ytringsfriheden.

Samlet menneskeretlig vurdering

Justitia finder ikke, at lovforarbejderne i tilstrækkelig grad belyser betydningen af beskyttelsen af symbolske handlinger, risikoen for indgreb mod fredelige demonstrationer og ytringer og straftruslens afskrækkende virkning.

[14] https://politiken.dk/danmark/art9556183/Eksperter-undrer-sig-over-hvorfor-man-ikke-bare-bruger-g%C3%A6ldende-lov-mod-koranbr%C3%A6ndere

[15] Vurdering af terrortruslen mod Kongeriget Danmark 2026

Forarbejderne angiver udtrykkeligt, at bestemmelsen ikke må anvendes i strid med EMRK artikel 10. Dette forbehold er vigtigt, men det erstatter efter Justitias opfattelse ikke en fyldestgørende vurdering af kriminaliseringens nødvendighed og konsekvenser. Disse afvejninger svarer til afvejningen, der skulle foretages i den svenske straffesag mod koranafbrænderen Salwan Momika i Sverige, i hvilken der skulle afsiges dom den 30. januar 2025, hvilket blev hindret af, at den tiltalte Salwan Momika blev dræbt dagen forinden.

Også efter de danske retningslinjer til politiet for anvendelse af straffelovens § 110 e, stk. 2, skal bestemmelsen vige, hvis straf i det konkrete tilfælde strider mod artikel 10. De ovenfor nævnte domme afgør ikke den danske lovs gyldighed, men understøtter kritikken af at gøre en provokerende protestform strafbar og argumentationen for, at loven er i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

De nævnte domme understøtter Justitias vurdering af, at det frem for et generel forbud er hensigtsmæssigt at foretage en konkret vurdering af protestens budskab, sammenhæng, mulige skadevirkninger og i en eventuel sanktions proportionalitet.

Justitias anbefalinger

Anbefalinger til lovevalueringen

Justitia anbefaler, at samtlige høringsparter får adgang til det fulde relevante materiale om politiets og anklagemyndighedens anvendelse af § 110 e, stk. 2, samt at evalueringen særskilt redegør for politiets forebyggende indgreb før og under demonstrationer, deres hjemmelsgrundlag og de konkrete fare- og ordenshensyn samt for den efterfølgende strafferetlige anvendelse.

Justitia anbefaler desuden at Justitsministeriet redegør for, hvilke straffeprocessuelle tvangsindgreb, der har været anvendt ved efterforskning af overtrædelser eller forsøg på overtrædelser, og hvilken betydning placeringen i kapitel 12 har haft.

Henset til lovgivningsprocessen anbefaler Justitia, at lovevalueringen inddrager bestemmelsens faktiske og potentielle konsekvenser for ytringsfriheden, forsamlingsfriheden og religionskritiske ytringer, herunder den afskrækkende virkning.

Desuden anbefaler Justitia, at evalueringen konkret undersøger, om de situationer, der har givet anledning til indgreb eller straffesager, kunne håndteres efter politilovens § 5 eller øvrig gældende lovgivning, og hvilket yderligere behov kriminaliseringen i givet fald opfylder.

Justitia anbefaler desuden, at evalueringen inddrager en opdateret vurdering fra Politiets Efterretningstjeneste af de sikkerhedsmæssige forudsætninger for lovens vedtagelse, herunder bestemmelsens eventuelle betydning for trusselsbilledet og nødvendigheden af at opretholde forbuddet.

Lovgivningsmæssige anbefalinger:

Justitia anbefaler, at straffelovens § 110 e, stk. 2, ophæves, og at hensynet til offentlig orden og sikkerhed i stedet varetages gennem konkrete vurderinger af den enkelte handlings sammenhæng og eventuelle fare frem for et generelt forbud mod utilbørlig behandling af religiøse skrifter.

Justitia anbefaler herudover, at § 110 e, stk. 1, ophæves. Denne anbefaling rækker ud over evalueringen af stk. 2. Stk. 1 vedrører offentlig forhånelse af fremmede nationer, stater og bestemte flag eller nationalmærker, og er ikke selvstændigt analyseret i dette høringssvar, og muligheden for at ophæve denne og øvrige bestemmelser kan passende afdækkes i forbindelse med en samlet afdækning af anvendelsen af de bestemmelser i straffelovens § 12 og 13, der vedrører kriminalisering af ytringer[16].

Nina Palesa Bonde, Programchef for ytringsfrihed

[16] Omtalt i ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573, del 1, side 404
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2020/betaenkning_nr._1573_2020_del_1.pdf